



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LII. Explicatur quid, & quotuplex sit vana observantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

dentes, diverso prorsus modo se gerat, & ea quæ, sive ex lineamentis, sive ex colore variaque membrorum dispositione prædicuntur, non solum dependant à libero arbitrio hominis cui prædicuntur, sed & à libero arbitrio aliorum.

410 Constat igitur omnes ejusmodi divinationes esse deceptorias, & si quando contingat aliquid evenire ex iis quæ divinata fuerunt, vel fortuito contingit, vel Deo nonnunquam id permittente in pœnam curiositatis interrogantium divinatores, ut dæmon ipso decipiat, contribuendo ut quadam ex effectibus prædictis contingant, ut sic decepti homines fidem superstitiosam adhibeant aliis ejusmodi divinationibus.

411 Contra eandem tertiam divinationis speciem, præter verba laudati Concilii Mediolanensis, militat 1°. Scriptura Levitici 19. *Non argurabimini, nec observabitis somnia.* Et Eccli. 5. *Multos errare fecerunt somnia.* 2°. Concilium Ancyranum can. 23. quinque annorum pœnitentiam imponit iis qui somnia vel divinationes qualibet secundum mores Gentilium observant. 3°. Concilium Parisiense I. anno 829. sic habet: *Exiant & alia perniciosissima mala, quæ ex ritu Gentilium remanisse dubium non est, ut sunt somniorum conjectores, quos divina lex irretractabiliter puniri jubet.* Per hæc tamen non prohibemur obedire Deo in somno loquenti, prout locutus est Salomoni, & S. Josepho; sed valdè cavendum, ne falsò Deus esse putetur, qui tunc loquitur, ubi reverà dæmon est, qui id facit ad decipiendum. Ad quod discernendum proderit legere egyptium librum Cardinalis Bona de discretione spirituum cap. 16. & 17.

412 Non prohibemur etiam considerare somnia, ut ex illis cognoscatur, non res aliqua futura à libero hominis arbitrio dependens, sed corporis constitutio. Quia, ut S. Thomas dicit q. 95. a. 6. *ex interiori dispositione corporis formatur aliquis motus in phantasia, conveniens tali dispositioni; sicut in homine, in quo abundant frigidè humores, recurrunt in somnis quod vel sit in aqua, vel nive. Et propter hoc Medici dicunt esse intendendum somnis, ad cognoscendum interiores dispositiones.*

413 Ad divinationes occultorum pertinet criminosa illa divinatio, quæ, sine divina revelatione, locus designatur, per viam ordinariam incognitus, in quo extat res deperdita, vel quis sit homo, qui nobis nocumentum intulit, vel infert, vel inferre tentat, vel aliquid ejusmodi. Uno verbo tacita (si non expressa) dæmonis invocatio adesse censetur, quandocumque quis utitur aliquâ re, verbo, aut signo, quasi habente virtutem ad certos effectus, ad quos constat nec naturalem habere, nec divinam. Tunc enim tacitè consentire censetur in dæmoniacum auxilium. Utrovis modo fiat, sive expressè, sive tacitè, sine dubio est mortale peccatum, si homo cognoscebat, vel cognoscere, vel saltem du-

bitare poterat & debebat, tale quid nec naturali virtute fieri posse, nec divinâ fieri, sed diabolicâ dumtaxat. Tamet si aliquos à mortali excusare posse videatur rusticana simplicitas & ignorantia, conjuncta cum tali animi præparatione, ut si dæmonis concursum adesse cognosceret, prorsus id omitteret: cum taliter affectus non efficiatur dæmonum socius, saltem formaliter. Pro generali siquidem regula habendum (ait Cajetanus verbo *divinatio* n. 2.) quòd *ubi nulla intervenit dæmonum invocatio, nec explicita, nec implicita, & non est mala intentio, non incurrit mortale peccatum.*

CAPUT LII.

Explicatur quid & quomplex sit vana observantia.

Vana observantia est superstitio, quæ ex 414 signis vanis, id est ad effectus expectatos inutilibus, seu nullam virtutem naturalem, nec divinam habentibus, certò expectantur tales effectus. Est triplex, prima, *ars notoria*, quæ quis certò credit assequi scientiam absque studio, per preces quasdam, jejunia, figurarum inspectiones, aliaque ejusmodi, quibus dæmon se immitcens, scientiam quamdam apparentem subinde ingerit, quæ tamen per exorcismos adimitur, sicut & per pœnitentiam, quæ ad Deum conversus ad præstantiam redit ignorantiam. Secunda, *observatio sanitatum*, quæ adhibentur signa inania, characteres, & alia, etiam pietatis speciem habentia, ad conservandam, vel recuperandam sanitatem. Tertia, *observatio futurorum eventuum*, bonorum, vel malorum, quæ sumuntur ex faustorum vel infaustorum dierum observatione, numero assidentium in mensa (ut quòd unus ex assidentibus isto anno moriturus sit, si tredecim assideant) & aliis similibus vanitatibus, ex quibus conjicitur eventurum aliquid nullam habens naturalem, nec supernaturalem connexionem, nec dependentiam à tali signo. Unde Deus, in vindictam ejusmodi vanitatum, non rarò permittit evenire quod timeretur. Suntque sine dubio peccata mortalia, si ejusmodi signis cetera credulitas adhibeatur, nisi ignorantia facti, vel simplicitas magna subinde excuset.

Contra artem notoriam S. Thomas q. 96. 415 a. 1. sic habet: *Ars notoria est illicita & inefficax. Illicita quidem est, quia utitur quibusdam ad scientiam acquirendam, quæ non habent secundum se virtutem cansandi scientiam; sicut inspectione quarundam figurarum, & prolatione quarundam ignotorum verborum, & aliis hujusmodi. Et ideo hujusmodi ars non utitur his ut causis, sed ut signis: non autem ut signis divinitus institutis, sicut sunt sacramentalia signa. Unde relinquatur, quòd sine supervacua signa; & per consequens pertinentia ad pacta quadam significationum cum dæmonibus placita atque federata. Et ideo ars notoria penitus est repudianda & fugienda Christiano, sicut & alia*

- artes nugatoria vel noxia superstitionis, ut Augustinus dicit l. 2. de doctr. Christ. c. 23.
- 416 Circa observationem fanitatum ibid. q. 2. ad 1. Si (inquit) simpliciter adhibeantur res naturales ad aliquos effectus producendos, ad quas putantur naturalem habere virtutem, non est superstitiosum, vel illicitum. Si vero adiungantur vel characteres aliqui, vel aliqua nomina, vel alia quaecumque varia observationes, quas manifestum est naturaliter efficaciam non habere, erit superstitiosum & illicitum. Unde omnia ista Confessarii & Concionatores à populorum animis evellere, & ab eis declinari curabunt, ait Concilium Tholosanum anni 1590. P. 4. c. 11. n. 5.
- 417 Contra observationem futurorum eventuum S. Augustinus l. 10. de Civit. Dei c. 11. sic loquitur: Totum hoc ad demones pertinet, ludificatores animarum sibi met subditarum, & voluptuaria sibi ludibria de hominum erroribus exhibentes. Et ante Augustinum Chryostomus homilia in eos qui Novilunia observant: Non audis Paulum dicentem: Dies observatis, & menses, & tempora, & annos. Metuo vobis ne frustra in vobis laboraverim. Nempe extrema hoc est amentia, propter unum diem, si auspiciatus fueris per universum hoc expectare annum; neque amentia solum, sed diabolica cujusdam efficientia indicium est, non proprio studio & alacritati, sed quibusdam dierum circuitionibus vitam nostram commendare. Dies enim bonus & malus est; non sua quadam & propria natura (nihil enim dies à die differt) sed nostra diligentia vel ignavia. Si justitiam feceris, bonus tibi dies erit; sin peccatum designaveris, malus & supplicii plenus. Et S. Ambrosius in cap. 4. epist. ad Galat. Dies observant, qui dicunt; ut puta: crastino proficiscendum non est; post crastinum enim non debes aliquid inchoari. Et sic solent magis decipi. Hi autem colunt menses, qui cursus luna perscrutantur, dicentes, ut puta: septimam lunam instrumenta confici non debent. Non iterum lunam servum emptum domum duci non oportet. Et per haec facilius solent adversa provenire. Tempora vero sic observant, cum dicunt: hodie veris initium est, festivitas est, post cras vulcanalia sunt. Et talia verum aiunt: posterum est, domum egredi non licet... Si Deus ex toto corde diligatur, ipso propitio, nulla debet esse formido, neque suspicio harum rerum: prosperè enim cedere potest, quidquid simpliciter sub devotione fit. In istam superstitionem incidunt, qui credunt futuram ad diem natalem Domini pluviarum abundantiam, si pluerit dominicam post quatuor tempora; qui praedicunt quale tempus futurum sit tali, vel tali tempestate anni, si die conversionis S. Pauli, S. Medardi, &c. tempus amœnum fuerit, vel pluviosum, vel ventosum; qui matrimonio jungi, vel iter aggredi, vel maris committere non audent die luna, vel veneris, &c. Diei & hora observationes atque anguria (ait Nicolaus I. ad Consulta Bulgarorum art. 35.) operationes diaboli sunt, quibus (Deo gratias) jam in baptisate abrenun-
- tastis, & haec cum veteri homine, & actibus ejus, quando novum induistis, omnino deposuistis. Non itaque dies observamus, & annos, & menses, & tempora, (inquit Augustinus epist. 119. ad Januar. c. 7.) ne audiamus ab Apostolo: Timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis. Eos enim inculpat, qui dicunt: Non proficiscare, quia posterus dies est, aut quia luna sic fertur: vel proficiscare, ut prospera cedant, quia ita se habet positio siderum; non agam hoc mense commercium, quia illa stella mihi agit mensum; vel agam, quia suscepit mensum; non plantem hoc anno vineam, quia bissexius est. Non autem quisquam sapiens arbitretur, observatores temporum reprehendendos, qui dicunt: Non proficiscar hodie, quia tempestas orta est; aut non navigem, quia adhuc sunt hybernae reliquia; aut tempus seminandi est, quia imbribus autumnalibus terra satiata est; vel si qui forte alii naturales effectus circa motum aeris & humoris ad variandas temporum qualitates, in siderum ordinatissima conversione notati sunt. De quibus dictum est, cum conderentur, ut sint in signis, & temporibus, & diebus, & in annis.
- Ad discernendas vanas observationes, aliasque superstitiones, quarum infinitus est numerus, regula prima & principalis est illa, quae Concilium Mechliniense anni 1607. tit. 15. de superstitionibus c. 3. Doceant (inquit) superstitiosum esse expectare quaecumque effectum à quacumque re, quem res illa, nec ex sua natura, nec ex institutione divina, nec ex ordinatione, vel approbatione Ecclesiae producere potest. Et hinc superstitiosum est credere, quod pueri nascentes vitato capite, felices erunt; secundum quod vulgò apud Gallos dicitur, il est né coiffé; vel imaginari, quod si tredecim simul in mensa reperiantur, eorum unus anno illo morietur: quia nec vita, nec numerus ille proportionem vel connexionem ullam naturalem habet cum felicitate pueri, vel morte alicujus.
- Secunda regula, dum vel factò naturali jungitur circumstantia aliqua vana, inutilis, vel ridicula, & inde effectus desideratus expectatur, superstitio est, v. g. si herba illa vel illa colligantur diluculo festi S. Joannis; si quis è domo egrediatur ferià 6. post morbum, vitabit relapsum; vel si tota efficacia verborum, quamlibet sanctorum, ponatur in circumstantia aliqua vana & inutili, v. g. si tria Pater & Ave ante solis ortum pro infirmo dicantur, sanabitur, &c.
- Tertia regula: superstitiosa est usurpatio certarum precum, vel rerum sacrarum, ad effectum vanum & ridiculum, v. g. ad obtinendum quoddam annulus vertatur, sicut & usurpatio verborum incognitorum, vel historiarum apocrypharum, seu falsarum, ab Ecclesia non probatarum, ad hoc ut iste vel ille effectus sequatur, tunc procedit censura Facultatis Theologicae Parisiensis de 19. Septemb. 1308. Intendimus pactum esse implicitum in omni superstitiosa observatione, cujus effectus

fectus non debet à Deo vel à natura rationaliter expectari. Unde qui hoc observat, ex parte paganus est. S. Elegius ferm. ad omnem plebem.

421 Cæterum etiãsi superstitio ex se sit grave peccatum, non illicò Confessarius, abque alio examine, concludere debet, pœnitentiam suam, qui aliquam ex supradictis commisit, mortaliter deliquisse. Quia præcipua superstitutionis malitia petitur ex pacto explicito, vel implicito cum dæmone; quod qui nullo modo directè vel indirectè intendit, ipsi tamquam volenti imputari non potest; sed ei dumtaxat, qui scire poterunt & debuerunt, superstitiosum esse tale quid facere, vel credere. Attendat proinde Confessarius quousque sit notum per experientiam, quòd res, vel circumstantia, in qua fit vis, nullam ex natura sua, vel ex institutione divina, vel Ecclesiæ approbatione vim habeat, ad talem effectum producendum? An pœnitens nunquam audierit, velur superstitiosam à viris doctis improbari talem actionem? An nunquam exorta pœnitenti de eo suspicio? An multum vel parum fidei adhibuerit talibus rebus? Sive autem mortaliter, sive venialiter pœnitentem in eo deliquisse animadvertit, semper ipsum deterrat à similibus impostero committendis, monens (cum sancto Augustino Enchir. c. 191.) vanas illas obervationes esse de numero peccatorum illorum, que levissima putarentur, nisi in Scripturis demonstrarentur opinione graviora.

CAPUT LIII.

Explicantur species irreligiositatis.

422 Irreligiositas religioni opponitur per defectum, describitur potest, contemptus, vel irreverentia Dei, rerumque sacrarum. Species illius sunt tentatio Dei, blasphemiam, impietas, sacrilegium, & simonia.

423 Tentatio Dei hinc non sumitur pro incitatione Dei ad malum; Deus enim intemtor malorum est; ipse verò neminem tentat; sed pro dicto vel facto, quo quis experimentum de divina aliqua perfectione, v. g. justitia, potentia, &c. extra ordinarias Dei leges, citra justam causam capere vult. Quia, ut S. Thomas ait q. 97. a. 2. tentare est experimentum sumere. Nullus autem experimentum sumit de eo, de quo est certus. Et idèò omnis tentatio ex aliqua ignorantia vel dubitatione procedit, vel ejus qui tentat (sicut cum quis experimentum de aliqua re sumit, ut ejus qualitatem cognoscat) sive aliorum: sicut cum quis experimentum de aliquo sumit, ut aliis ostendat, per quem modum Deus dicitur nos tentare. Ignorare autem, vel dubitare de his que pertinent ad Dei perfectionem, est peccatum. Unde manifestum est quòd tentare Deum ad hoc quòd ipse tentans cognoscat Dei virtutem, est peccatum. Siquis autem ad hoc experimentum sumat eorum que ad divinam perfectionem pertinent, non ut ipse cognoscat, sed ut aliis demonstrat, hoc non est

tentare Deum: cum subsit necessitas justa, seu ipsa utilitas, & alia que ad hoc concurrere debent. Sic enim Apostoli petierunt à Domino, ut in nomine Jesu Christi fierent signa, ut dicitur Actuum 4. ad hoc scilicet quòd virtus Christi infidelibus manifestaretur.

Addit S. Doctor ibidem ad 3. 1.º. quòd non semper tentat Deum, qui signum petit à Deo. Quia dupliciter aliquis signum petit à Deo: uno modo ad explorandam divinam potentiam, aut veritatem dicti ejus; & hoc de se pertinet ad Dei tentationem. Alio modo ad hoc quòd instruat, quid circa aliquid factum sit placitum Deo; & hoc nullo modo pertinet ad Dei tentationem.

2.º. art. 3. ad 2. quòd ille qui ante orationem animam suam non preparat, dimitendo siquid adversum aliquem habet, vel alias ad devotionem se non disponendo, non facit quòd in se est, ut exaudiat a Deo, quasi interpretativè tentat Deum.

3.º. a. 1. ad 3. quòd Predicatores regni Dei ex magna necessitate, & utilitate, subsidia temporalia præmittunt, ut verbo Dei expeditius vacent. Et idèò, si soli Deo inniantur, non ex hoc tentant Deum. Sed si absque utilitate, vel necessitate, humana subsidia desererent, tentarent Deum. Unde & Augustinus dicit 22. contra Faustum 36. quòd "Paulus non fugit de Damasco, quasi non credendo in Deum; sed ne Deum tentaret, si fugere noluisse, cum sic fugere potuisset." Beata verò Agatha experta erat erga se divinam benevolentiam, ut vel infirmitates non pateretur, pro quibus corporali medicinà indigeret; vel statim sentiret divina sanationis effectum.

4.º. addo ego, malitiam tentationis Dei ex eo peti, quòd experimentum de divina perfectione citra justam causam sumere, auxiliumque à Deo temerè, contra ordinarias Dei leges expectare, sit contra observantiam divinæ Majestati debitam, audaciamque quamdam contineat, imò præsumptionem, attentà vilitate expectantis, qui respectu Dei adeò nihil est, ut prorsus indignus sit, cujus respectu Deus miraculum faciat.

Blasphemiam est injuriosa locutio in Deum, mediatè, vel immediatè. Aliquando enim Deus mediatè blasphematur in Sanctis suis, vel aliis creaturis, injuriosè loquendo de illis, quatenus Deus in iis relucet. Quòd si Deus injurià afficiatur non verbo, sed facto, contumelia specialiter dicitur. Aliquando fit per modum enuntiationis, quâ Deo tribuitur defectus, vel negatur perfectio aliqua, ut dum dicitur injustus, crudelis, &c. Aliquando per modum execrationis, v. g. dicendo, cum damnatis & desperatis, sit maledictus Deus, pereat Deus. Aliquando per modum dubitationis: si est Deus, si est justus, &c. Aliquando per modum irrisionis, ut dum Judæi dicebant: Vab! qui destruis templum Dei, &c. Aliquando per modum simplicis irreverentiæ, ut cum aliquid Deo conveniens profertur cum